

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ШЕВЕРЯ ЯРОСЛАВ ВІКТОРОВИЧ

УДК 657.1:687.1 (043.3)

**ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ У СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Житомир – 2011

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі обліку та аудиту в ДВНЗ “Ужгородський національний університет” Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
Даньків Йосип Якимович,
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”,
завідувач кафедри обліку та аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Голов Сергій Федорович,
Приватний вищий навчальний заклад
“Міжнародний інститут менеджменту (МІМ-Київ)”,
професор кафедри менеджменту та економіки

кандидат економічних наук, доцент
Рабошук Аліна Володимирівна,
Житомирський державний технологічний університет,
доцент кафедри бухгалтерського обліку

Захист відбудеться “18” травня 2011 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103, ауд. 233.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103.

Автореферат розісланий “15” квітня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Замула

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний розвиток ринкових відносин та економічної співпраці між суб'єктами господарювання характеризується зростанням вимог користувачів до якості інформаційного забезпечення. Це пов'язано з тим, що економічна ефективність обґрунтування та прийняття рішень визначається якісними характеристиками використаних джерел інформації. Однак сьогодні результати реформування системи бухгалтерського обліку в Україні ще недостатньо якісні, а показники фінансової звітності не повною мірою придатні для прийняття рішень, не відповідають інформаційним потребам користувачів та якісним характеристикам звітної інформації. Для вирішення зазначених проблем фінансову звітність, як основу інформаційного забезпечення прийняття рішень, необхідно розвивати у напрямі покращення механізму інформаційного обміну між зацікавленими користувачами та підприємством. Саме тому актуальними є дослідження, спрямовані на удосконалення теоретичних та організаційно-методичних засад складання фінансової звітності для підвищення її інформативності та релевантності у процесі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Аналіз нормативно-правових документів, науково-методичних і практичних публікацій, присвячених дослідженню форм і методів розкриття інформації у фінансовій звітності, підтверджує різновекторність напрямів їх розгляду та удосконалення. Так, міжнародний досвід удосконалення теоретичних основ підготовки фінансової звітності розглянуто у працях І.О. Бланка, Ю. Брігхема, Джеймса К. Ван Хорна, Джона М. Ваховича, Л. Гапенскі, С.Ф. Голова, Н.Г. Горицької, Т.Р. Карліна, В.М. Костюченко, Б. Нідлза, О.М. Петрука, Я.В. Соколова, Т. Хегарті, Є.С. Хендріксена, Ф. Хоудхурі та інших. Вагомий внесок у розробку теоретичних, організаційно-методичних та методологічних положень щодо удосконалення процесу складання фінансової звітності здійснили такі вчені, як: М.Т. Білуха, О.М. Брадул, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валусев, В.О. Ганусич, А.М. Герасимович, Й.Я. Даньків, В.І. Єфіменко, Г.Г. Кірейцев, М.Д. Корінько, Я.Д. Крупка, М.В. Кужельний, А.М. Кузьмінський, В.Г. Лінник, М.Р. Лучко, Н.М. Малюга, Є.В. Мних, Л.В. Нападовська, М.Я. Остап'юк, В.Ф. Палій, О.А. Петрик, М.С. Пушкар, А.В. Рабошук, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, В.О. Шевчук, М.М. Шигун та інші.

Дослідження окремих аспектів складання та подання фінансової звітності обґрунтовано у дисертаціях таких вітчизняних вчених, як Л.В. Чижевська (1999 р.), В.А. Юденко (2000 р.), В.П. Бондар (2001 р.), І.В. Буфатіна (2002 р.), О.М. Коробко (2003 р.), Т.М. Ліхтер (2004 р.), О.М. Головащенко (2006 р.), Л.П. Ніщенко (2008 р.) та інших. У їхніх працях здійснено вагомий внесок у розвиток та удосконалення теоретичних основ підготовки фінансової звітності та аналізу і прогнозування її показників для інформаційного забезпечення прийняття різних рішень. Не применшуючи наукові досягнення попередників, проведений аналіз результатів досліджень вітчизняних вчених і здобутків міжнародної наукової думки з проблем фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень свідчить про недостатність теоретичного забезпечення та наукового обґрунтування практичних рекомендацій з удосконалення діючих теоретичних та організаційно-

методичних засад складання фінансової звітності. Отже, виникає необхідність комплексного дослідження місця фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення користувачів, удосконалення процесу її складання та аналізу, обґрунтування напрямів подальшого розвитку на основі застосування системного підходу у процесі пошуку додаткових резервів підвищення її ролі та інформативності для забезпечення ефективності прийняття рішень. Це обумовило вибір теми дослідження, його актуальність, практичне значення, наукову новизну та значимість отриманих результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень економічного факультету Ужгородського національного університету за темою комплексної проблеми: “Структурна політика і регіональні пріоритети розвитку Закарпатської області в умовах економічної трансформації”, підтема: “Вдосконалення обліку, аналізу та аудиту в умовах економічної трансформації” (номер державної реєстрації 0105U004082). Відповідно до наукової програми автором досліджені проблеми фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення її користувачів, надані практичні рекомендації з удосконалення засад її складання для ефективного функціонування системи аналітичного обґрунтування та прийняття рішень.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретичних та організаційно-методичних положень і розробка на цій основі практичних рекомендацій з удосконалення засад складання фінансової звітності та її аналізу в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Для досягнення мети в роботі поставлено такі завдання:

- уточнити зміст та місце фінансової звітності в сучасній системі інформаційного забезпечення прийняття рішень, обґрунтувати напрями її подальшого розвитку;
- проаналізувати існуючі підходи до визначення теоретичних та організаційних складових процесу складання фінансової звітності у вітчизняних та зарубіжних працях з метою їх подальшого удосконалення;
- визначити вплив облікової політики підприємства на показники фінансової звітності для кращого розуміння користувачами звітної інформації;
- оцінити відповідність діючих форм та методів розкриття інформації у фінансовій звітності інформаційним потребам її користувачів;
- обґрунтувати шляхи підвищення інформативності фінансової звітності для її використання у процесі інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень;
- конкретизувати економічну суть та стадії прийняття рішень на основі показників фінансової звітності для розроблення пропозицій з удосконалення організації і методики їх інформаційного забезпечення;
- удосконалити організаційні засади аналізу фінансової звітності з метою забезпечення сприятливих умов для ефективної реалізації методичного інструментарію у процесі аналітичного обґрунтування прийняття рішень;
- обґрунтувати процедури аналітичної обробки показників фінансової звітності, що сприяють підвищенню достовірності результатів аналізу у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень користувачами.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що розвиток положень з організації та методики складання і аналізу фінансової звітності дозволить підвищити ефективність інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття рішень.

Об'єктом дослідження є процес складання фінансової звітності підприємства та аналіз її показників.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційно-методичних положень і практика складання фінансової звітності підприємства та її аналіз у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектична теорія пізнання, системний підхід до вивчення та удосконалення положень з організації і методики складання фінансової звітності, а також аналізу її показників для задоволення інформаційних потреб користувачів. У процесі обґрунтування змісту та визначення місця і ролі фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень використані методи узагальнення, порівняння, аналізу, синтезу, індукції та дедукції. Системний підхід і методи комплексного економічного аналізу застосовувалися для підвищення ефективності аналітичної обробки показників фінансової звітності та формування достовірної системи інформаційного забезпечення суб'єктів прийняття рішень. Економіко-математичні методи, моделювання, графічний та статистичні методи використані у процесі розробки теоретико-методичних підходів до підвищення інформативності фінансової звітності на основі обґрунтування форм та методів розкриття інформації, що необхідно для комплексного інформаційного забезпечення стадій прийняття рішень.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем організації та методики складання фінансової звітності, а також аналізу її показників у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, періодичні та монографічні фахові видання, довідково-інформаційні видання, законодавчі та нормативні документи України, опубліковані статистичні дані, інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням інформаційно-аналітичного забезпечення зовнішніх користувачів на основі фінансової звітності для підвищення ефективності прийняття ними рішень. У процесі дослідження отримано такі наукові результати:

вперше:

– обґрунтовано теоретичні засади комплексного інформаційного забезпечення зовнішніх користувачів на основі конкретизації стадій прийняття ними рішень (організаційна, аналітична, прогнозна та результативна), що дало змогу побудувати інформаційну модель об'єкта дослідження, придатну для практичного застосування методів генерації та обґрунтування варіантів прийняття рішень;

удосконалено:

– організаційно-методичні засади підвищення інформативності фінансової звітності в частині теоретичного обґрунтування мети, змісту, форми і показників запропонованої аналітичної форми фінансової звітності, що дозволить

використовувати її як інформаційне джерело для прийняття стратегічних рішень;

– інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішніх користувачів шляхом доповнення Приміток до річної фінансової звітності матричною формою розкриття аналітичних показників діяльності підприємства, що сприяє удосконаленню інформаційної та комунікаційної функцій фінансової звітності;

– організацію аналітичного процесу в частині документування його етапів на основі розробки стандартизованих форм документів для обробки показників фінансової звітності, які забезпечують необхідні умови для ефективної реалізації методів аналізу фінансової звітності у процесі аналітичного обґрунтування прийняття рішень;

– процедуру аналітичної обробки показників фінансової звітності в частині обґрунтування набору результативних фінансових показників і коефіцієнтів, та їх дослідження за допомогою методів елімінування (побудова детермінованих факторних моделей) та графічного методу (запропонований графічний профіль ефективності діяльності підприємства), що в сукупності дозволяє підвищити рівень достовірності результатів аналізу для обґрунтування оптимальних рішень;

дістало подальший розвиток:

– уточнення понятійного апарату бухгалтерського обліку в частині визначення поняття “фінансова звітність” (сукупність інформаційних ресурсів (джерел), що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства за допомогою форм та методів розкриття, які відповідають якісним характеристикам звітної інформації, придатні для аналітичної обробки та релевантні для прийняття рішень зовнішніми користувачами), що дало змогу розширити інформаційні межі фінансової звітності та обґрунтувати напрям її подальшого розвитку;

– обґрунтування положень запропонованої концептуальної основи фінансової звітності в частині змістового наповнення її основних складових (зміст, мета, функції, якісні характеристики та система нормативно-правового регулювання фінансової звітності, користувачі та вирішення конфлікту їх інтересів, форми і методи розкриття інформації, взаємозв'язок з аналізом), що дозволило удосконалити теоретико-організаційні засади складання фінансової звітності для підвищення її ролі у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень зовнішніми користувачами;

– обґрунтування вимог до розкриття інформації про елементи методичної складової облікової політики підприємства у Примітках до річної фінансової звітності (обґрунтування вибору альтернативних способів і методів ведення бухгалтерського обліку, їх вплив на величину показників фінансової звітності та результати аналізу) з метою покращення якісних характеристик облікової інформації та її розуміння зацікавленими користувачами.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій з удосконалення організаційно-методичних засад складання та аналізу фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень, які впроваджені у практичну діяльність підприємств та рекомендовані для застосування організаціями. Зокрема:

- методичні рекомендації з підвищення інформативності фінансової звітності, що сприяє забезпеченню користувачів необхідною інформацією у процесі прийняття ними рішень (рекомендовані для застосування Федерацією професійних бухгалтерів та аудиторів України, довідка №158 від 20.10.2009 р.);

- пропозиції з удосконалення організації та методики інформаційного забезпечення вітчизняних і зарубіжних інвесторів, спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості підприємств Закарпатської області (рекомендовані для практичного використання Закарпатським регіональним центром соціально-економічних і гуманітарних досліджень Національної академії наук України, довідка №36 від 25.12.2009 р.);

- технологія використання матричної форми та аналітичних методів розкриття звітної інформації у Примітках до річної фінансової звітності використовується на підприємстві ТзОВ “БК Комфортбуд-4” у процесі інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень (довідка № 293 від 11.12.2009 р.);

- аналітична форма фінансової звітності використовується на підприємстві ЗАТ “Ужгородська швейна фабрика” для задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів, зокрема у процесі налагодження співпраці з іноземними партнерами (довідка № 144 від 26.11.2010 р.);

- підходи до формування системи комплексного інформаційно-аналітичного забезпечення зацікавлених користувачів на основі обробки показників фінансової звітності застосовуються на підприємстві ТзОВ “Бетон Груп-4” для підвищення ефективності управління ним (довідка № 26-12/10 від 20.12.2010 р.);

- окремі результати наукового дослідження використовуються у навчальному процесі Ужгородського національного університету при викладанні дисциплін “Облікова політика підприємства”, “Економічний аналіз”, “Фінансовий аналіз” та “Звітність підприємств” (довідка № 28-01/72 від 11.01.2010 р.).

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться у дисертації, є результатом досліджень, проведених автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є індивідуальним внеском автора у дослідження комплексу теоретичних та організаційно-методичних питань, пов’язаних з удосконаленням процесу складання фінансової звітності та її аналізу для забезпечення прийняття рішень.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертації доповідалися, обговорювалися та були схвалені на 11-ти всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: “Вдосконалення обліку, аналізу, контролю і аудиту в умовах економічної трансформації” (м. Ужгород, 21-22 лютого 2007 р.); “Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: традиції, проблеми, перспективи” (м. Київ, 23 березня 2007 р.); “Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності в умовах глобалізації економіки” (м. Ужгород, 3-6 жовтня 2007 р.); “Теорія і методологія економіко-статистичного аналізу і прогнозування” (м. Київ, 15-16 листопада 2007 р.); “Вдосконалення обліку, аналізу, контролю і аудиту в умовах економічної трансформації” (м. Ужгород, 21-22 лютого 2008 р.); “Моделювання систем і

процесів обліку, аналізу та аудиту” (м. Київ, 10-11 квітня 2008 р.); “Актуальні проблеми бухгалтерського обліку, аналізу та фінансового контролю” (м. Харків, 10-11 лютого 2009 р.); “Удосконалення обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки” (м. Ужгород, 28 лютого 2009 р.); “Сучасний стан та перспективи розвитку державного фінансового контролю і аудиту в Україні” (м. Київ, 25- 26 листопада 2009 р.); “Удосконалення обліку, аналізу, аудиту та звітності в сучасних умовах глобалізації процесів” (м. Ужгород, 28 лютого 2010 р.); “Удосконалення обліку, аналізу, аудиту та звітності в сучасних глобалізаційних процесах у світовій економіці” (м. Ужгород, 26-28 квітня 2010 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 8 наукових статей у фахових виданнях загальним обсягом 6,36 друк. арк. (автору належить 4,83 друк. арк.), 4 тези доповідей загальним обсягом 0,64 друк. арк. (автору належить 0,55 друк. арк.), в інших виданнях - 3 статті загальним обсягом 1,21 друк. арк. З наукових статей, виданих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом авторських досліджень.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 202 сторінках друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць на 13 сторінках, 22 рисунки на 9 сторінках, 23 додатки на 89 сторінках. Список використаних джерел нараховує 215 найменувань на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, робочу гіпотезу, об’єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі **“Теоретико-організаційні засади фінансової звітності в Україні”** досліджено місце та роль фінансової звітності в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень, розглянуто й удосконалено теоретичні та організаційні засади процесу її складання в контексті задоволення інформаційних потреб користувачів, а також визначено взаємозв’язок між якістю фінансової звітності та системою її нормативно-правового регулювання в Україні.

Дослідження місця фінансової звітності в сучасній системі інформаційного забезпечення прийняття рішень дало змогу обґрунтувати її важливу роль для задоволення інформаційних потреб користувачів. У результаті проведеного аналізу, систематизації та опису інформаційних потреб користувачів аналітичними показниками доведено, що фінансова звітність становить основу інформаційного забезпечення зовнішніх користувачів і критично оцінені наукові погляди щодо її розгляду як інформаційного джерела для прийняття управлінських рішень внутрішніми користувачами. За результатами проведеного дослідження встановлено, що такий підхід не відповідає умовам сьогодення і стримує подальший розвиток та удосконалення теоретико-організаційних засад складання фінансової звітності. Беручи до уваги вищезазначене, запропоновано розглядати фінансову звітність у системі інформаційного забезпечення як сукупність інформаційних ресурсів (джерел), що характеризують фінансово-господарську

діяльність підприємства за допомогою форм та методів розкриття, які відповідають якісно-інформаційним характеристикам та принципам підготовки звітної інформації, придатні для аналітичної обробки та релевантні для прийняття рішень зовнішніми користувачами. Наведений підхід дає змогу впорядкувати розуміння бухгалтерської термінології, розширити інформаційні межі фінансової звітності та обґрунтувати її як інформаційне джерело для оцінки ретроспективних показників, необхідних для прогнозування і прийняття тактичних та стратегічних рішень.

Реформування й удосконалення національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється на основі застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), впровадження яких покращило якість фінансової звітності в Україні. У зв'язку з цим ґрунтовно досліджені теоретичні засади складання фінансової звітності, визначені у Концептуальній основі МСФЗ та здійснений порівняльний аналіз її положень з національними вимогами. Отримані результати дали змогу встановити, що відсутність обґрунтованих положень національної концептуальної основи фінансової звітності ускладнює розробку практичних рекомендацій з удосконалення засад її складання. З урахуванням різнонаправленості думок вітчизняних вчених щодо розуміння облікового змісту концептуальної основи складання та подання фінансової звітності проаналізовані різні підходи до визначення її структури та елементів. За результатами проведеного аналізу уточнено мету подання фінансової звітності (надати інформацію про діяльність підприємства для прийняття рішень зовнішніми користувачами), визначені її користувачі (фізичні та юридичні особи, які приймають тактичні та стратегічні рішення), обґрунтовано підхід до класифікації якісно-інформаційних характеристик фінансової звітності (зрозумілість та доречність визначається суттєвістю та придатністю для прогнозування; зіставність досягається на основі послідовності, історичної собівартості, періодичності, єдиного грошового вимірника та галузевої практики; запропоновано досягати компромісу між якісними характеристиками на користь достовірності, що є однією з умов прийняття ефективних стратегічних рішень), визначено резерви підвищення якісних характеристик звітної інформації, поглиблено розуміння особливостей концепцій збереження капіталу та їх вплив на аналітичне обґрунтування і прийняття рішень.

Не применшуючи здобутків попередників у вдосконаленні засад складання фінансової звітності, необхідно відзначити, що якість її показників ще знаходиться на рівні, який не забезпечує користувачів інформацією, придатною для прийняття ними ефективних рішень. Потреба у вирішенні зазначених питань зумовила необхідність здійснити аналіз діючої системи нормативно-правового регулювання фінансової звітності в Україні. Результати аналізу свідчать про те, що така ситуація зумовлена недосконалою системою нормативно-правового регулювання фінансової звітності, яка визначає низьку відповідальність підприємств за дотримання якісних характеристик звітної інформації. Для вирішення наведеної проблеми автором обґрунтована п'ятирівнева система нормативно-правового регулювання фінансової звітності, основу якої становлять обґрунтовані автором теоретичні складові національної концептуальної основи фінансової звітності, що повинні сприяти підвищенню суспільної свідомості та відповідальності укладачів фінансової звітності

за відповідність звітної інформації якісно-інформаційним характеристикам.

З урахуванням наведеного вище підходу до визначення змісту та організаційних засад складання фінансової звітності автором обґрунтовані теоретичні положення національної концептуальної основи фінансової звітності в частині змістового наповнення її складових (зміст, мета, функції, якісні характеристики та система нормативно-правового регулювання фінансової звітності, користувачі та вирішення конфлікту їх інтересів, форми і методи розкриття інформації, взаємозв'язок з аналізом), що дало змогу розробити комплексну модель дослідження фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень (рис. 1).

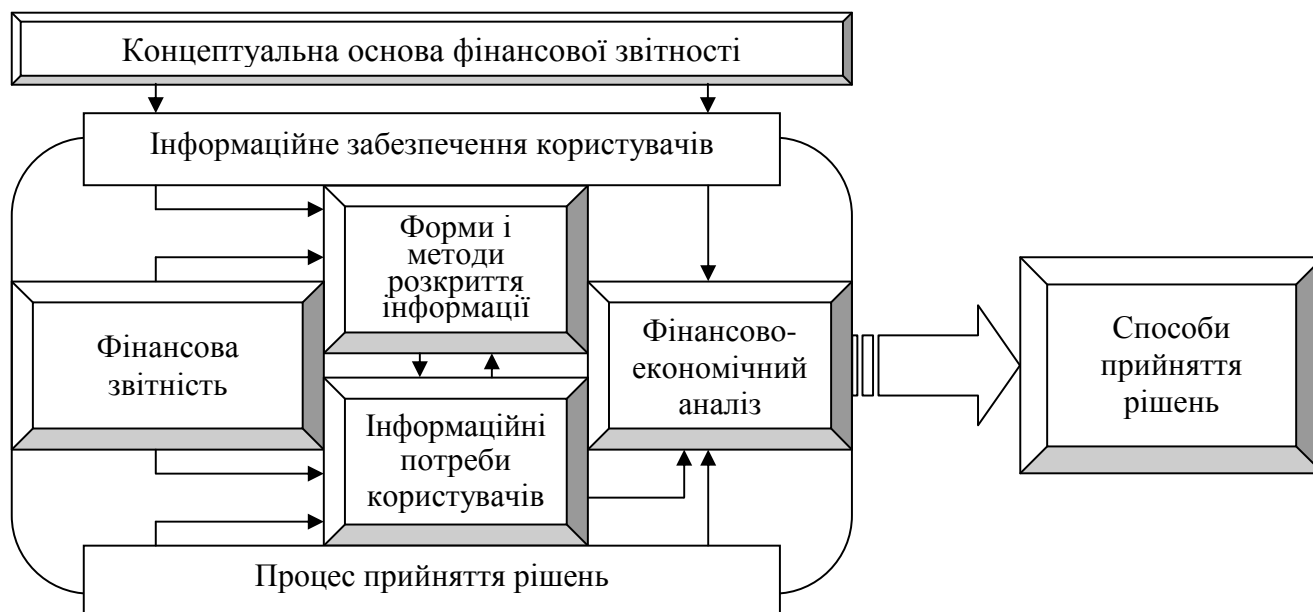

Рис. 1. Комплексна модель дослідження фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень

Використання наведеної моделі дозволило забезпечити системний і комплексний міждисциплінарний підхід до розробки пропозицій з удосконалення теоретико-організаційних засад складання фінансової звітності, що сприяє підвищенню ролі фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень зовнішніми користувачами.

У другому розділі **“Організаційно-методичні підходи до розкриття інформації у фінансовій звітності”** розглянуто положення з організації та методики розкриття інформації у фінансовій звітності, досліджені особливості форм і методів розкриття звітної інформації, розроблені заходи і науково обґрунтовані методи підвищення інформативності фінансової звітності для забезпечення прийняття користувачами стратегічних рішень.

Високий ступінь професійної самостійності підприємств у процесі вибору альтернативних методів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності забезпечує широку варіативність формування та розкриття інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Розгляд облікової політики підприємства, як організаційно-методичної основи формування показників фінансової звітності, зумовив необхідність дослідити її складові і визначити їх

вплив на показники фінансової звітності і результати її аналізу. Отримані результати дали можливість обґрунтувати методичний підхід та вимоги до розкриття інформації про елементи методичної складової облікової політики підприємства у Примітках до річної фінансової звітності (обґрунтування вибору альтернативних способів і методів ведення бухгалтерського обліку, їх вплив на величину показників фінансової звітності та результати аналізу), що в сукупності дає змогу поліпшити якісні характеристики звітної інформації та її розуміння зацікавленими користувачами.

Дослідивши особливості діючих рівнів, форм і методів розкриття облікової інформації про діяльність підприємства у фінансовій звітності, встановлено недостатню їх відповідність інформаційним потребам зовнішніх користувачів. Для забезпечення зовнішніх користувачів усією релевантною інформацією необхідною для прийняття ними рішень, запропоновано розширити трактування поняття “розкриття” і визначати його як процес цілеспрямованого вивільнення інформації у фінансовій звітності за допомогою гнучких форм та методів, які відповідають вимогам зацікавлених користувачів.

Відсутність розроблених методик щодо інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень на основі інформації, що міститься у фінансовій звітності, дала змогу обґрунтувати доцільність орієнтації форм та методів розкриття інформації у фінансовій звітності на потреби інвесторів як основної групи зовнішніх користувачів, перетворюючи її, таким чином, на адекватне джерело інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень. Для реалізації наведеного підходу автором надані практичні рекомендації з підвищення інформативності фінансової звітності в частині теоретичного обґрунтування мети, змісту, форми та показників аналітичної форми фінансової звітності (табл. 1), що дало змогу обґрунтувати важливе місце фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень, а також підвищити її роль на основі розширення можливостей використання звітної інформації користувачами. Доцільність доповнення складу фінансової звітності додатковою аналітичною формою полягає в тому, що наведена інформація (зокрема прогнозна) не супроводжується додатковим розкриттям у Примітках до річної фінансової звітності, оскільки формує стратегічне інформаційно-аналітичне забезпечення користувачів на основі обґрунтованих показників (базових та розрахункових). Формування показників аналітичної форми фінансової звітності ґрунтується на узагальненні ретроспективних даних фінансової звітності для розрахунку прогнозних (бюджетних) і аналітичних показників на майбутні періоди, з використанням професійних суджень та експертних оцінок як користувачів фінансової звітності, так і менеджменту підприємства. Запропонований підхід на практиці дозволяє покращити доречність (придатність для прогнозування), достовірність (повноту) та зіставність звітної інформації для підвищення ефективності інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень.

З метою підвищення інформативності фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення користувачів також доведено необхідність додаткового розкриття інформації у Примітках до річної фінансової звітності.

Запропонована аналітична форма фінансової звітності підприємства

Назва підприємства		ТзОВ БК “Комфортбуд-4”		
Цільове призначення		Зовнішні користувачі фінансової звітності		
Мета подання		Надати користувачам інформацію, що корисна для обґрунтування та прийняття стратегічних рішень		
№ з/п	Показники	2009 р.	2010 р.	2011 р.
1	Показники діяльності підприємства			
1.1	Базові, тис. грн.:			
1.1.1	Активи	17690,0	20000,0	25000,0
1.1.2	Власний капітал (ВК)	6457,0	8500,0	9500,0
1.1.3	Робочий капітал	164,0	5000,0	6000,0
1.1.4	Інвестований капітал	8194,0	10194,0	13194,0
1.1.5	Виручка від реалізації	35112,0	32000,0	25000,0
1.1.6	Чистий прибуток	1358,0	1280,0	1250,0
1.2	Аналітичні (розрахункові):			
1.2.1	EVA / ВК, %	0,0	2,0	3,0
1.2.2	ROI, %	17,0	13,0	9,0
1.2.3	ROE, %	21,0	15,0	13,0
1.2.4	ROA, %	5,0	6,0	5,0
1.2.5	Оборотність активів	4,4	2,0	1,0
1.2.6	Фінансова стійкість, %	25,0	43,0	38,0
1.2.7	Поточна ліквідність, %	186,0	204,0	212,0
Джерела інформації		Фінансова звітність	Фінансова звітність	Бюджет на 2011 р.

У ході порівняльного аналізу форм і методів розкриття інформації у фінансовій звітності, які використовуються в національній та міжнародній практиці (МСФЗ, US GAAP), запропоновано розглядати Примітки до річної фінансової звітності як додаткове джерело інформації, що доповнює, а не лише пояснює наведені в ній показники. У зв'язку з цим автором науково обґрунтовано необхідність та практично апробовано доцільність застосування матричної форми розкриття аналітичних показників діяльності підприємства у Примітках до річної фінансової звітності (табл. 2). Впровадження у практичну діяльність наведених пропозицій, що орієнтовані на додаткове інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішніх користувачів та прийняття стратегічних рішень, сприяє покращенню механізму інформаційного обміну між зацікавленими користувачами та підприємством в частині удосконалення інформаційної та комунікаційної функцій фінансової звітності, ефективне виконання яких забезпечує вищу якість обґрунтування і прийняття рішень.

У третьому розділі “**Організація та методика аналізу фінансової звітності для забезпечення інформаційних потреб користувачів**” досліджено роль економічного аналізу в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень, обґрунтовано теоретичні засади комплексного інформаційного забезпечення стадій прийняття рішень, удосконалено аналітичні процедури та запропоновано систему документування етапів аналітичної обробки показників фінансової звітності.

Таблиця 2

**Матрична форма розкриття аналітичних показників діяльності підприємства
The Village Building Co Ltd за 2007р.**

Показники	Сума, тис. дол.	ОА	НА	А	ПЗ	ДЗ	З	ЧА	РК	В	ЕВІТДА	ЕВІТ	ЕВТ	НІАТ
		30591	37499	68090	25235	14930	40165	27925	5357	48711	7828	8434	6352	4256
Оборотні активи	30591	1,0	1,23	2,23	0,82	0,49	1,31	0,91	0,18	1,59	0,26	0,28	0,21	0,14
Необоротні активи	37499	0,82	1,0	1,82	0,67	0,4	1,07	0,74	0,14	1,3	0,21	0,22	0,17	0,11
Активи	68090	0,45	0,55	1,0	0,37	0,22	0,59	0,41	0,08	0,72	0,11	0,12	0,09	0,06
Поточні зобов'язання	25235	1,21	1,49	2,7	1,0	0,59	1,59	1,11	0,21	1,93	0,31	0,33	0,25	0,17
Довгострокові зобов'язання	14930	2,05	2,51	4,56	1,69	1,0	2,69	1,87	0,36	3,26	0,52	0,56	0,43	0,29
Зобов'язання	40165	0,76	0,93	1,7	0,63	0,37	1,0	0,7	0,13	1,21	0,19	0,21	0,16	0,11
Чисті активи	27925	1,1	1,34	2,44	0,9	0,53	1,44	1,0	0,19	1,74	0,28	0,3	0,23	0,15
Робочий капітал	5357	5,71	7	12,71	4,71	2,79	7,5	5,21	1,0	9,09	1,46	1,57	1,19	0,79

Примітки до табл. 2:

1. Балансові показники: ОА – оборотні активи, НА – необоротні активи, А – активи, ПЗ – поточні зобов'язання, ДЗ – довгострокові зобов'язання, З – зобов'язання, ЧА – чисті активи, РК – робочий капітал.
2. Показники звіту про фінансові результати: В – виручка від реалізації продукції, ЕВІТДА – прибуток до нарахування відсотків, амортизації та податків; ЕВІТ – прибуток до нарахування відсотків та податків; ЕВТ – прибуток до нарахування податків; НІАТ – чистий прибуток підприємства.
3. Матриця аналітичних показників діяльності підприємства включає комплексний набір показників, що характеризують його фінансову стійкість, ліквідність, ділову активність та рентабельність діяльності.

Кризова ситуація, нестабільність і висока питома вага тіньової економіки, характерні для України, ускладнюють процес обґрунтування та вибору альтернатив у процесі прийняття рішень усіма користувачами фінансової звітності. За результатами дослідження також встановлено, що процес прийняття рішень на основі показників фінансової звітності ускладнюється ще й тим, що вони не відображають повною мірою об'єктивний фінансовий стан, результати діяльності та іншу важливу інформацію про діяльність підприємства, опрацьовуються з порушенням принципів підготовки фінансової звітності, не відповідають якісним характеристикам та вимогам зовнішніх користувачів до звітної інформації. В таких умовах як ефективне управління господарською діяльністю підприємства, так і прийняття дієвих рішень зовнішніми користувачами фінансової звітності, неможливе без достовірного інформаційно-аналітичного забезпечення. З метою удосконалення організації та методики інформаційного забезпечення процесу прийняття рішень користувачами на основі показників фінансової звітності проведено аналіз його економічної суті, що дало змогу конкретизувати такі стадії прийняття рішень, як організаційна, аналітична, прогнозна та результативна. Виокремлення цих стадій дозволило науково обґрунтувати теоретичні засади їх комплексного інформаційного забезпечення (рис. 2). Для практичної реалізації наведеного підходу розроблені форми розкриття звітної інформації, придатні для її аналізу (організаційна стадія), запропонована процедура та документальне оформлення етапів аналізу і прогнозування показників фінансової звітності (аналітична та прогнозна стадії), що дало змогу сформулювати інформаційну модель об'єкта дослідження (результативна стадія), яка забезпечує сприятливі умови для практичного застосування методів генерації варіантів обґрунтування та прийняття рішень зовнішніми користувачами.

Виходячи з обґрунтованих пропозицій, аналіз фінансової звітності необхідно розглядати як процес перетворення даних фінансової звітності в аналітичну інформацію, релевантну для прийняття рішень, що потребує належної організації та вибору відповідних методів аналізу. Це дало змогу обґрунтувати мету (надати користувачам додаткову інформацію для обґрунтування і прийняття рішень) та виділити, в межах системи інформаційного забезпечення прийняття рішень, етапи аналізу фінансової звітності, такі, як організаційний (підготовка до аналізу, збір інформації та форми її розкриття), методичний (методика аналітичної обробки та прогнозування показників діяльності підприємства) та результативний (формування достовірного аналітичного забезпечення суб'єктів прийняття рішень).

З урахуванням важливості та недостатньої розробленості системи документування процесу аналізу показників фінансової звітності і його результатів, визначено заходи з удосконалення організації технології аналізу фінансової звітності та його інформаційного забезпечення у частині розробки стандартизованих форм документів для обробки показників фінансової звітності (базові, розрахункова і бюджетна карти та матриці). Практичне використання запропонованих документів забезпечує необхідні організаційні умови для ефективного застосування обґрунтованих методів аналізу фінансової звітності у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття рішень.

Рис. 2. Комплексне інформаційне забезпечення виділених стадій прийняття рішень користувачами

У процесі комплексної реалізації функцій економічного аналізу (оціночної, діагностичної та прогнозної) для забезпечення прийняття стратегічних рішень визначені такі його особливості, як орієнтація на майбутнє, високий ступінь невизначеності, відносна точність розрахунків та глобальний характер. З урахуванням наведених особливостей удосконалено процедурний підхід до аналітичної обробки показників фінансової звітності в частині обґрунтування набору результативних фінансових показників і коефіцієнтів та їх дослідження за допомогою використання методів елімінування (побудова детермінованих факторних моделей) та графічного методу (розроблено графічний профіль ефективності діяльності підприємств). Їх використання дає змогу користувачам отримати достовірну інформацію, що характеризує фінансовий стан і результати діяльності підприємства, та встановити причинно-наслідкові взаємозв'язки між ключовими показниками його діяльності (абсолютними – виручка від реалізації, сума активів, власний капітал та чистий прибуток; відносними – оборотність активів, питома вага EVA у власному капіталі, ROE та ROS).

Для обґрунтування економічного аналізу як інструменту контролю показників фінансової звітності та засобу підвищення зіставності звітної інформації автором визначена необхідність зміцнення міждисциплінарних зв'язків та узгодження принципів економічного аналізу з системою фінансової звітності та інформаційними потребами користувачів.

Реалізація наведених пропозицій з розробки та формування комплексного

інформаційного забезпечення стадій прийняття рішень сприяє підвищенню якості результатів аналізу фінансової звітності; забезпечує одержання достовірної звітно-аналітичної інформації користувачами і дозволяє обґрунтувати та використати резерви підвищення ефективності прийняття рішень на основі фінансової звітності.

Постановка в дисертації проблемних питань, їх теоретичне обґрунтування та наукове вирішення визначалося метою надання практичних рекомендацій з удосконалення теоретичних та організаційно-методичних положень складання фінансової звітності, а також аналітичної обробки її показників, що в сукупності дало змогу визначити фінансову звітність як надійне та достовірне джерело інформаційного забезпечення прийняття рішень її користувачами.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення процесу складання та аналізу фінансової звітності в системі інформаційного забезпечення та аналітичного обґрунтування прийняття рішень її користувачами. Відповідно до поставленої мети та завдань дисертації отримані такі наукові і практичні результати:

1. Розуміння змісту та визначення місця фінансової звітності в сучасній системі інформаційного забезпечення користувачів вимагає уточнення понятійно-категоріального апарату. Критично оцінивши наукові погляди щодо її розгляду, як інформаційного джерела для прийняття управлінських рішень внутрішніми користувачами, на основі аналізу інформаційних потреб користувачів доведено, що фінансова звітність становить основу інформаційного забезпечення зовнішніх користувачів у процесі оцінки ретроспективних показників, необхідних для прогнозування і прийняття тактичних і стратегічних рішень. З урахуванням вищенаведеного, під фінансовою звітністю слід розуміти сукупність інформаційних ресурсів (джерел), що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства за допомогою форм та методів розкриття, які відповідають якісним характеристикам звітної інформації, придатні для аналітичної обробки та релевантні для прийняття рішень зовнішніми користувачами. Наведені уточнення дозволили впорядкувати розуміння бухгалтерської термінології, розширити інформаційні межі фінансової звітності та обґрунтувати напрям її подальшого розвитку.

2. Диференціація підходів вітчизняних вчених до розуміння облікового змісту, структури та елементів концептуальної основи фінансової звітності в Україні, ускладнює розробку практичних рекомендацій з удосконалення засад її складання. У зв'язку з цим автором науково обґрунтовані теоретичні складові національної концептуальної основи фінансової звітності (зміст, мета, функції, якісні характеристики та система нормативно-правового регулювання фінансової звітності, користувачі та вирішення конфлікту їх інтересів, форми і методи розкриття інформації, взаємозв'язок з аналізом) та їх змістове наповнення, що дозволило надати пропозиції з удосконалення теоретико-організаційних засад складання фінансової звітності з метою обґрунтування шляхів підвищення її ролі в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень зовнішніми користувачами.

3. З метою удосконалення розуміння користувачами організаційно-методичних засад формування показників фінансової звітності з'ясовано сутність та обґрунтовано важливість наказу про облікову політику підприємства у процесі дослідження використаних альтернативних варіантів організації та ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Широкі можливості вибору таких варіантів зумовили необхідність дослідити їх вплив на показники фінансової звітності та результати її аналізу, що дозволило обґрунтувати підхід та запропонувати вимоги до розкриття інформації про елементи методичної складової наказу про облікову політику підприємства у Примітках до річної фінансової звітності (обґрунтування вибору альтернативних способів і методів ведення бухгалтерського обліку, їх вплив на величину показників фінансової звітності та результати аналізу), що сприяє покращенню якісних характеристик звітної інформації та її розуміння зацікавленими користувачами.

4. Проведена оцінка діючих рівнів, форм та методів розкриття інформації у фінансовій звітності дає змогу стверджувати про недостатню їх спрямованість на задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів та забезпечення прийняття стратегічних рішень. Відсутність розроблених методик щодо інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень на основі показників фінансової звітності спричинила необхідність розробки авторського підходу до надання практичних рекомендацій з підвищення інформативності фінансової звітності в частині теоретичного обґрунтування мети, змісту, форми та показників аналітичної форми фінансової звітності. Це дало змогу обґрунтувати важливе місце фінансової звітності в системі інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень та розширити межі використання звітної інформації для задоволення потреб користувачів.

5. З метою поліпшення інформаційного забезпечення користувачів фінансової звітності автором теоретично обґрунтовано необхідність додаткового розкриття інформації у Примітках до річної фінансової звітності шляхом їх доповнення матричною формою розкриття аналітичних показників діяльності підприємства, що дозволило обґрунтувати Примітки до річної фінансової звітності, як додаткове джерело інформації, що доповнює, а не лише пояснює наведені у ній показники. Практична реалізація такого підходу дає змогу сформулювати додаткове інформаційно-аналітичне забезпечення користувачів, спрямоване на удосконалення інформаційної та комунікаційної функцій фінансової звітності.

6. Прийняття дієвих рішень користувачами фінансової звітності неможливе без їх адекватного інформаційно-аналітичного забезпечення. Проведений аналіз економічної сутності процесу прийняття рішень на основі показників фінансової звітності дав змогу конкретизувати його стадії (організаційна, аналітична, прогнозна та результативна). Це дозволило науково обґрунтувати теоретичні засади їх комплексного інформаційного забезпечення на основі розробки форм розкриття звітної інформації, придатних для їх аналізу (організаційна стадія), запропонованої процедури та документального оформлення етапів аналізу і прогнозування показників фінансової звітності (аналітична та прогнозна стадії), що дало змогу побудувати інформаційну модель об'єкта дослідження (результативна стадія),

корисну для практичного застосування методів генерації варіантів обґрунтування та прийняття рішень користувачами.

7. Обґрунтування аналізу фінансової звітності як контрольно-аналітичної складової інформаційного забезпечення користувачів дозволило визначити його як процес, що потребує належної організації для забезпечення методики перетворення даних фінансової звітності в аналітичну інформацію, релевантну для прийняття рішень. З огляду на важливість та недостатню розробленість документування цього процесу та результатів аналізу фінансової звітності вдосконалено організацію технології та його інформаційне забезпечення в частині розробки стандартизованих форм документів для обробки показників фінансової звітності (базові, розрахункова і бюджетна карти та матриці), що забезпечує необхідні умови для ефективного застосування методів аналізу фінансової звітності у процесі інформаційно-аналітичного обґрунтування прийняття рішень.

8. Враховуючи особливості комплексної реалізації функцій економічного аналізу у процесі забезпечення прийняття стратегічних рішень (орієнтація на майбутнє, високий ступінь невизначеності, відносна точність розрахунків, глобальний характер), удосконалено процедурний підхід до аналітичної обробки показників фінансової звітності в частині обґрунтування набору результативних фінансових показників і коефіцієнтів та їх дослідження за допомогою методів елімінування (побудова детермінованих факторних моделей) і графічного методу (розроблений графічний профіль ефективності діяльності підприємства), що в сукупності формує додаткове інформаційне забезпечення суб'єктів прийняття рішень та сприяє підвищенню достовірності результатів аналізу фінансової звітності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Даньків Й.Я. Економічний зміст прибутку та облік його використання в умовах трансформування економіки / Й.Я. Даньків, Я.В. Шеверя // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: "Економіка". Випуск 18. - Ужгород, 2005. - С. 222-229 (загальний обсяг 0,77 друк. арк., особисто автору належить 0,39 друк. арк.: визначені показники звіту про власний капітал, важливі у процесі інформаційного забезпечення прийняття рішень користувачами фінансової звітності).

2. Шеверя Я.В. Методи аналізу та прийняття рішень на підставі фінансових звітів, які складені за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / Я.В. Шеверя // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: "Економіка". Спеціальний випуск 22. - Ужгород, 2007. - С. 351-357 (0,82 друк. арк.).

3. Даньків Й.Я. Алгоритм прийняття управлінських рішень на основі аналізу спеціалізованої фінансової звітності / Й.Я. Даньків, Я.В. Шеверя // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - Луганськ, 2008. - № 10 (128) (частина 2). - С. 45-53 (загальний обсяг 0,74 друк. арк., особисто автору належить 0,52 друк. арк.: удосконалено інформаційне забезпечення стадій прийняття рішень, що ґрунтується на аналітичній обробці показників фінансової звітності і додатковому розкритті інформації у Примітках до неї за допомогою матричної форми та аналітичних методів).

4. Даньків Й.Я. Комплексна модель звіту про фінансовий стан як інформаційне джерело фінансово-економічного аналізу / Й.Я. Даньків, Я.В. Шеверя // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Спецвипуск 5. – Київ, 2008. - С. 130-135 (загальний обсяг 0,52 друк. арк., особисто автору належить 0,36 друк. арк.: визначені організаційні та методичні підходи щодо підвищення інформативності та оптимізації форми звіту про фінансовий стан відповідно до потреб аналізу та вимог користувачів).

5. Нападовська Л.В. Балансове узагальнення в системі управлінського обліку / Л.В. Нападовська, Я.В. Шеверя // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: “Економіка”. Випуск 25. - Ужгород, 2008. - С. 211-224 (загальний обсяг 1,38 друк. арк., особисто автору належить 0,97 друк. арк.: досліджені взаємозв'язки та взаємозалежності між формами балансу та їх інформативністю для користувачів, згідно з національними та міжнародними стандартами, а також обґрунтовані показники, необхідні для інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень зовнішніми користувачами).

6. Даньків Й.Я. Алгоритм прийняття управлінських рішень на основі аналізу спеціалізованої фінансової звітності / Й.Я. Даньків, Я.В. Шеверя // Науковий вісник Одеського державного економічного університету. Серія: економічні науки. – Одеса, 2009. - № 4 (82). - С. 81-95 (загальний обсяг 0,74 друк. арк., особисто автору належить 0,52 друк. арк.: виділено організаційні та методичні заходи з розробки спеціалізованих форм розкриття інформації, спрямованих на підвищення ефективності прийняття рішень користувачами фінансової звітності).

7. Даньків Й.Я. Вплив облікової політики підприємства та креативності на показники фінансової звітності / Й.Я. Даньків, Я.В. Шеверя // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія “Економіка”. - Спеціальний випуск 29 (частина 1). - Ужгород, 2010. - С. 206-210 (загальний обсяг 0,48 друк. арк., особисто автору належить 0,34 друк. арк.: визначений вплив елементів методичної складової наказу про облікову політику підприємства на результативні показники фінансової звітності та прийняття рішень).

8. Шеверя Я.В. Удосконалення організаційних та методичних засад алгоритму прийняття управлінських рішень користувачами фінансової звітності / Я.В. Шеверя // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія “Економіка”. Випуск 30. - Ужгород, 2010. - №30. - С. 177-184 (0,91 друк. арк.).

Тези та тексти виступів на конференціях

9. Шеверя Я.В. Гармонізація обліку використання прибутку підприємств в Україні з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / Я.В. Шеверя // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: традиції, проблеми, перспективи: тези доповідей учасників V наукової конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., професора, заслуженого діяча науки і техніки України О.С. Бородкіна, 23 березня 2007 р., м. Київ. Відповід. ред. В.О. Шевчук / Державна академія статистики, обліку та аудиту держкомстату України. - К., 2007.- С. 115-117 (0,15 друк. арк.).

10. Шеверя Я.В. Розкриття обліково-економічної інформації у фінансовій звітності / Я.В. Шеверя // Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту в Україні: збірник всеукраїнської науково-практ. конф., 25-

26 листопада 2009 р., м. Київ. Відповід. ред. В.Д. Базилевич / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка - К., 2009. - С. 406-408 (0,20 друк. арк.).

11. Даньків Й.Я. Фінансова звітність в інформаційному забезпеченні управлінських рішень / Й.Я. Даньків, Я.В. Шеверя // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 квітня 2010 р., м. Тернопіль. Відповід. ред. Я.Д. Крупка / Тернопільський нац. екон. ун-т. - Тернопіль: Крок, 2010. - С. 190-191 (0,15 друк. арк.).

12. Даньків Й.Я. Комплексне інформаційне забезпечення потреб користувачів фінансової звітності / Й.Я. Даньків, Я.В. Шеверя // Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці: матеріали першої міжнар. науково-практ. конф., 26-28 квітня 2010 р., м. Ужгород. Відповід. ред. Й.Я. Даньків / М-во освіти і науки України, Ужгородський нац. ун-т. - Ужгород: УЖНУ, 2010. - С. 82-84 (0,14 друк. арк.).

Інші видання

13. Шеверя Я.В. Гармонізація обліку використання прибутку підприємств в Україні з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / Я.В. Шеверя // Вісник національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. - Львів, 2007. - № 577. - С. 437-443 (0,52 друк. арк.).

14. Шеверя Я.В. Фінансова звітність для фінансового аналізу / Я.В. Шеверя // Управління розвитком. Збірник наукових статей. - Харків: ХНЕУ, 2009. - № 1. - С. 66-68. (0,23 друк. арк.).

15. Шеверя Я. Удосконалення методів аналізу та прийняття управлінських рішень на основі комплексної моделі фінансової звітності / Шеверя Я. // Школа професійного бухгалтера. - 2008. - № 11(95). - С. 29-33 (0,46 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Шеверя Я.В. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття рішень. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Житомирський державний технологічний університет, Житомир, 2011.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретичних та організаційно-методичних положень і розробці на цій основі практичних рекомендацій з удосконалення засад складання фінансової звітності та її аналізу в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень.

У дисертації уточнено зміст та місце фінансової звітності в системі інформаційного забезпечення прийняття рішень. Обґрунтовано її важливу роль для задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів. Удосконалено теоретико-організаційні засади складання фінансової звітності в частині обґрунтування теоретичних складових її національної концептуальної основи.

Доведено необхідність орієнтації форм та методів розкриття інформації у фінансовій звітності на інформаційні потреби зовнішніх користувачів.

Для підвищення інформативності фінансової звітності обґрунтовано необхідність доповнення її складу додатковою аналітичною формою, у якій розкривається прогностна інформація, що перетворює фінансову звітність на джерело інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень. Запропоновано методіку матричного розкриття аналітичної інформації про діяльність підприємства у Примітках до річної фінансової звітності. Конкретизовані стадії прийняття рішень зовнішніми користувачами та обґрунтовано теоретичні засади їх комплексного інформаційного забезпечення. Удосконалено організацію технології та інформаційну базу аналізу фінансової звітності в частині розробки системи документування його етапів та запропоновано процедурний підхід до аналізу фінансової звітності.

Ключові слова: фінансова звітність, інформаційне забезпечення, прийняття рішень, користувачі фінансової звітності, розкриття інформації, аналіз фінансової звітності.

АННОТАЦІЯ

Шевря Я.В. Финансовая отчетность в системе информационного обеспечения принятия решений. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 - бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). - Житомирский государственный технологический университет, Житомир, 2011.

В диссертации обоснованы теоретические и организационно-методические положения, а также разработаны практические рекомендации по усовершенствованию процесса составления финансовой отчетности и анализа ее показателей в системе информационного обеспечения принятия решений.

Объектом исследования является процесс составления финансовой отчетности и анализ ее показателей. Предметом исследования является совокупность теоретических, организационно-методических положений и практика составления финансовой отчетности предприятия, а также анализ ее показателей в системе информационного обеспечения принятия решений.

В диссертации определены место и роль финансовой отчетности в современной системе информационного обеспечения принятия решений, установлена ее важность для информационного обеспечения внешних пользователей. С целью теоретического обоснования подходов к организации и методике составления финансовой отчетности предложено рассматривать ее как совокупность информационных ресурсов (источников), характеризующих финансово-хозяйственную деятельность предприятия при помощи форм и методов раскрытия, которые отвечают качественным характеристикам и принципам подготовки отчетной информации, пригодны для их аналитической обработки и релевантны для принятия решений внешними пользователями.

Для повышения роли финансовой отчетности в системе информационного обеспечения потребностей внешних пользователей обоснованы теоретические составляющие концептуальной основы финансовой отчетности в Украине. В ее границах предложено считать пользователями финансовой отчетности физических и юридических лиц, которые принимают тактические и стратегические решения, а

цель финансовой отчетности определять как представление информации о деятельности предприятия для принятия ими решений; обоснован подход к усовершенствованию классификации качественных характеристик финансовой отчетности (понятность и уместность определяется существенностью и пригодностью для прогнозирования; сопоставимость достигается при помощи последовательности, исторической себестоимости, периодичности, единого денежного измерителя и отраслевой практики; предложено достижение компромисса между качественными характеристиками на основе достоверности, что важно для принятия стратегических решений). Предложена пятиуровневая система нормативно-правового регулирования финансовой отчетности в Украине, основу которой составляет предложенная концептуальная основа финансовой отчетности. Обращено внимание на низкий уровень ответственности предприятий за соблюдение качественных характеристик информации в финансовой отчетности, что определяет прямую взаимосвязь качества финансовой отчетности и эффективной системы ее регулирования.

Установлено влияние положений учетной политики предприятия на показатели финансовой отчетности, в результате чего обоснованы требования к раскрытию информации об элементах методической составляющей учетной политики предприятия в Примечаниях к годовой финансовой отчетности (обоснование выбора альтернативных методов ведения бухгалтерского учета, их влияния на величину показателей финансовой отчетности и результаты анализа).

Доказана необходимость ориентации форм и методов раскрытия информации в финансовой отчетности на потребности внешних пользователей (в частности инвесторов). Установлена необходимость дополнительного раскрытия информации в Примечаниях к годовой финансовой отчетности, с целью превращения их в источник релевантной информации, который не только объясняет показатели финансовой отчетности, но дополняет и улучшает информационное обеспечение пользователей. Научно обоснована и практически апробирована целесообразность применения матричной формы раскрытия аналитических показателей деятельности предприятия в Примечаниях к годовой финансовой отчетности.

Для повышения роли финансовой отчетности в системе информационного обеспечения принятия стратегических решений разработаны практические рекомендации по усилению информативности финансовой отчетности в части теоретического обоснования цели, содержания, формы и показателей предложенной аналитической формы рассматриваемой отчетности.

Конкретизирована сущность и выделены стадии принятия решений (организационная, аналитическая, прогнозируемая, результативная) пользователями на основании показателей финансовой отчетности, что позволило обосновать теоретические основы их комплексного информационного обеспечения с целью построения информационной модели объекта исследования, которая пригодна для практического использования методов генерации вариантов обоснования и принятия решений пользователями.

Предложены рекомендации по усовершенствованию организации технологии и информационной базы анализа финансовой отчетности в части разработки

стандартизованих форм документів для аналітичної обробки показателів фінансової звітності. С урахуванням особливостей прийняття стратегічних рішень (орієнтація на майбутнє, висока ступінь неопределенності, відносна точність розрахунків, глобальний характер) удосконалена процедура аналітичної обробки показателів фінансової звітності на основі запропонованого набору комплексних фінансових показателів і їх дослідження з допомогою методів елімінації та графічного методу.

Ключевые слова: фінансова звітність, інформаційне забезпечення, прийняття рішень, користувачі фінансової звітності, розкриття інформації, аналіз фінансової звітності.

ANNOTATION

Sheverya Y.V. Financial Statements in System of Informational Support of Decision-making. – Manuscript.

Thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences by specialty 08.00.09. – Accounting, Analysis and Auditing (by the types of economic activity). – Zhytomyr State Technological University, Zhytomyr, 2011.

The thesis is dedicated to argumentation of the theoretical, organizational and methodical statements and development on their basis of some practical recommendations on improvement to be done to the fundamentals of financial statements preparation and analysis within the system of informational support of decision-making.

This thesis work provides an update on the subject-matter of financial reporting in terms of information support in decision-making. Its important role in meeting the external users' demands for information is shown. Improvements are made to the systematic methodological framework for the preparation of financial reporting in terms of establishment of the theory of national financial statements concept. The necessity for developing of the information disclosure requirements to external users is explained.

This thesis work establishes the necessity for updating the financial reporting with an additional analytical form to increase its information capacity, which turns the financial reporting into a source of information for making important strategic decisions. The proposal is made to introduce matrix-like disclosure of analytical information on enterprise activities in the Addendum to Annual accounts. Stages of decision-making by the external users are specified and theoretical basis of general information support is established. Means of procedures and database updates for the financial reporting analysis in terms of its stage records are provided.

Key words: financial reporting, information support, decision making, users of financial statements, disclosure, financial reporting analysis.

Підписано до друку 11.04.2011 р. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Замовлення № 10

ФОП Кузьмін Дн.Л. Свідоцтво про державну реєстрацію

№ 454561 від 16.10.2007 р.

10005, м. Житомир, вул. Київська, 47, кв. 13